

TİYATRO VE OPERA

Geçen sene Madame Butterfly'ın Devlet Konservatuvarı talebeleri tarafından temsilinin çok methini işitmiştim. Bunun için bu sene Toska'nın ikinci perdesinin temsiline büyük ümitlerle gittim; fakat maalesef ümitlerim tam gerçekleşmedi. Oynayanlardan bazılarını çok beğendim. Meselâ Bay Nurullah Taşkiran gerek hareketleri ve gerek yüzünün ifadesi, gerek sesinin kalitesi itibariyle muvaffaktı. Kendisi sahne tekniğine hâkim görünüyordu. Fakat operanın kadın kahramanı hakkında aynı şeyi söylemek müşküldür. Hareketleri lüzumundan fazla mübalâgalı görünüyordu. Giydiği elbise de bu hareketlere müsait olmadığından, en trajik anlarda elbisesi ile meşgul olmak, askısını düzeltmek, eteklerini toplamak mecburiyetinde kalıyordu.

Bu noktada rejisörü tenkit etmek gerekiyor. Kostümlerin yalnız bir piyesin icaplarına göre değil, aynı zamanda karakterleri temsil edenlerin şahıslarına uygun olarak da yapılması lâzımdır. Toskanın kostümünde bir iki tadilâtla ve artiste o kadar çabuk ve sert adımlarla yürümemesi ihtar edilerek bu küçük, fakat temsilin umumî ahengini bozan kusurların önüne kolaylıkla geçilebilirdi. Dekor güzeldi; temsil edilen sahne için gereken atmosferi yaratıyordu. Şan tekniğinden anlamadığım için temsilin bu cephesi hakkında bir şey söyleyemeyeceğim.

Opera bizde an'anesi olmıyan çok yeni bir sanat hareketinin başlangıcıdır. Bu cihet dikkate alınınca, Toskanın temsili umumiyet itibariyle iyi ve istikbal için vaitkârdı, denebilir. Beni asıl düşündüren operadan evvel oynanan komedi oldu. İtalyancadan tercüme olan bu piyeste ben bir sanat kıymeti göremedim. Sahnemizde teessüf edilecek bir an'ane haline gelen komediler tipinde bir eser. Mevzuun esası, tekrarlana tekrarlana seyirciye gına getirmiş olan Kadının fendi erkeği yeni tezidir. Temsil tarzında da umduğum ileriliği bulamadım. Sahneye yeni çıkanların müşkülât çektikleri ve binaenaleyh dikkat edilmesi lâzım gelen ilk ve en basit noktalardan biri el hareketleridir. Gündelik hayatımızda ellerimizi nasıl kullandığımızın farkında değildir. Sahneye çıkınca da kollarımızı iki yana sarkıtmaktan başka bir şey hatırıımıza gelmez; ellerimizi ne yapacağımızı bilemeyiz. Bunun önüne geçmek piyesi idare edenin işidir. Mirrandolina rolünü oynıyan Bayan filvaki kollarını yana sarkıtmıyordu. Fakat çok zaman âdeta elleri bir fazlalıktı, iki kolu yarı havaya kalkmış bir vaziyette, mütemediyen bir sağa, bir sola hareketler yapıyordu. Dikkat edilecek diğer noktalardan biri de sesin kontrolüdür. Maalesef gerek profesyonel sahnemizde, gerek radyodaki temsillerde Bayan sanatkârlarımız fazla tiz bir perdeden konuşuyorlar. Aynı kusur Mirandolina'da da vardı. Bir üçüncü nokta: nefesin kontrol edilmesidir. Yine aynı talebe sanatkâr fazla kesik nefeslerle konuşuyordu. Heyecanlı sahnelerde böyle konuşmak gerekir, fakat normal konuşmalarda bir kusurdur ve bilhassa ön sıralarda oturan seyircileri sinirlendirir. Erkek karakterlere gelince, onların oynaması da şimdiye kadar profesyonel tiyatromuzda alıştığımız şekilde idi. Bazan, İstanbul Şehir Tiyatrosunda bir komedi seyir ediyorum, sanı-

yordum. Şüphesiz o tiyatromuzun sanatkârları, tiyatro sanatımıza büyük hizmet etmişlerdir. İstanbul Şehir tiyatrosu tiyatro tarihimizde mühim bir yer alacaktır. Fakat tiyatromuzun ilerlemesi için onların eriştiği safhayı aşmak lâzımdır. Bu iş ise, gençleri yetiştirenlerin ve rejisörün vazifesidir. Yukarıda saydığımız noksanlardan genç sanatkârlar mesul değillerdir. Bilâkis bütün hatalara rağmen kendilerinin istidatlı oldukları seziliyordu. Jest ve ses kontrolünü öğretmek ve bu kontrolü sahnede gerçekleştirmek rejisörün vazifesidir. Sahnemizin an'anevî temsil tekniğini değiştirerek ilerletmek de yine Konservatuvar muallimlerine ve rejisörlerine düşer. Bir devlet müessesesinin yetiştirdiği bu yeni unsurlar, eskilerin oynama tarzını tekrarlamamalı, bize daha ileri, yeni bir sahne anlayışı ve tekniği vermelidir. Asrımızda tiyatro en fazla hayatîyet gösteren sanat şubelerinden biridir. Muhtelif yeni cereyanlar vardır. İnkılâpçı Türkiyenin tiyatrosu da inkılâpçı olmalı ve bize yeni tiyatro anlayışını ve tekniğini tanıtmalıdır.

Yurt ve Dünya, Sayı 5, Mayıs 1941